

ชวนตม. “ตราชวงค์จักรี” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44

ฉบับที่8 สิงหาคม หน้า 52-56.

หอสมุดแห่งชาติ
นครศรีธรรมราช

นครแห่งการเรียนรู้

ตราชวงค์จักรี

“ชวนตม”

วันที่ ๖ เมษายน ๒๔๒๕ เป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เสด็จปราบดาภิเษกขึ้นครองราชย์เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี และทรงสร้างกรุงเทพฯเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย

ใน พ.ศ.๒๔๑๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯให้หล่อพระบรมรูปรัชกาลที่ ๑-๔ ประดิษฐานให้พระมหากษัตริย์องค์ต่อมา พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการและประชาชน ได้ถวายบังคมระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ เป็นธรรมเนียมปีละครั้ง และโปรดเกล้าฯให้อัญเชิญไปประดิษฐานไว้บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และมีการย้ายที่หลายครั้ง ไปที่พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ปราสาท พระที่นั่งวิมาลย์ปราสาท เป็นต้น

รัชกาลที่ ๖ โปรดเกล้าฯให้สร้างพระบรมรูปรัชกาลที่ ๕ และนำพระบรมรูปรัชกาลที่ ๑-๕ ประดิษฐานไว้ ณ ปราสาทพระเทพบิดร ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และมีพระบรมราชโองการประกาศตั้งพระราชพิธีถวายบังคมพระบรมรูป ในวันที่ ๖ เมษายน ๒๔๖๑ โปรดเกล้าฯให้เรียก วันที่ ๖ เมษายน ๒๔๖๑ ว่า “วันจักรี”

ตราชวงค์จักรี

มีตราพระราชลัญจกรประจำรัชกาล ตามลำดับดังนี้

ชวนุตร์. “ตราราชวงศ์จักรี” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44
ฉบับที่ 8 สิงหาคม หน้า 52-56.

ตราพระบรมราชโองการ

มหาอุณาโลม : ตราประจำรัชกาลที่ ๑

เป็นตรางา รูปพุ่มอุณาโลม มีอักษร อุ อยู่ตรงกลาง ตรามหาอุณาโลม หมายถึงตาที่สามของพระอิศวร
ถือเป็นปฐมฤกษ์ในการตั้งพระบรมราชวงศ์จักรี ล้อมด้วยกลีบบัว ซึ่งเป็นพฤษชาติสิริมงคลทางพระพุทธศาสนา

ครุฑจันทรคติ : ตราประจำรัชกาลที่ ๒

เป็นตรางา รูปครุฑจันทรคติ เนื่องจากพระนามเดิมคือ จิม ซึ่งตามความหมายของวรรณคดีไทยเป็นที่อยู่
ของพระยาครุฑ

มหาปราสาท : ตราประจำรัชกาลที่ ๓

เป็นตรางา รูปปราสาท เนื่องจากพระนามเดิมคือ หับ ซึ่งหมายถึงที่อยู่หรือเรือน จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง
พระที่นั่งจักรเป็นรูปปราสาท

ชวนุตม์. “ตราราชวงศ์จักรี” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44
ฉบับที่ 8 สิงหาคม หน้า 52-56.

พระมหาพิชัยมงกุฏ : ตราประจำรัชกาลที่ ๔

เป็นตรางา รูปพระมหามงกุฏ เนื่องจากพระนามเดิมว่า เจ้าฟ้ามงกุฏ

พระจุลมงกุฏหรือพระเกี้ยว : ตราประจำรัชกาลที่ ๕

เป็นตรางา รูปพระเกี้ยว ยอดมีรัศมี ประดิษฐานบนพานทอง ๒ ชั้น

มหาวชิราวุธ : ตราประจำรัชกาลที่ ๖

เป็นตรางา รูปวชิราวุธ มีรัศมี ประดิษฐานบนพานทอง ๒ ชั้น ใช้ตามพระนามของพระองค์ คือ วชิราวุธ
ซึ่งหมายความว่าถึงคัตราวุธของพระอินทร์

ชวนุตม์. “ตราบราชวงศ์จักรี” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44
ฉบับที่ 8 สิงหาคม หน้า 52-56.

พระไตรศร : ตราประจำรัชกาลที่ ๗

เป็นตรางา รูปราวพาดพระแสงศร ๓ องค์ คือพระแสงศรพรหมศาสตร์ พระแสงศรอัคนีวาท และพระแสงศรประลัยวาท เป็นศรของพระพรหม พระนารายณ์ และของพระอิศวร ซึ่งใช้ตามความหมาย ของพระนามเดิม คือ ประชาธิปกคัคคิตเดชน์ คำว่า เดชน์ แปลว่า ลูกศร

พระโพธิสัตว์ : ตราประจำรัชกาลที่ ๘

เป็นตรางา รูปพระโพธิสัตว์ ประทับบนบัลลังก์ดอกบัว ห้อยพระบาทขวาเหยียบบัวบาน รูปพระโพธิสัตว์นี้ เดิมเป็นตราประจำในพระราชวังดุสิต เป็นสัญลักษณ์ปรมาภิไธย ว่าอานันทมหิดล แปลความหมายว่า เป็นที่ยินดี ของแผ่นดิน

ชวนุตม์. “ตราบราชวงศ์จักรี” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44
ฉบับที่ 8 สิงหาคม หน้า 52-56.

พระแท่นอัญญิต อุทุมพรราชอาสน์ : ตราประจำรัชกาลที่ ๙

พระแท่นอัญญิต อุทุมพรราชอาสน์ เป็นตราฯ ลักษณะรูปไข่ รูปพระที่นั่งอัญญิต ประกอบด้วยวงจักร กลางวงจักรมีอักษร อ รอบๆ มีรัศมี แปลหมายความว่า ทรงมีพระบรมเดชานุภาพในแผ่นดิน.

ตราพระราชสัญลักษณ์ สร้างขึ้นเมื่อวันบรมราชาภิเษก สำหรับใช้ประทับกำกับพระปรมาภิไธย ในต้นเอกสารสำคัญส่วนพระองค์ ไม่เกี่ยวกับราชการแผ่นดิน.

หนังสืออ้างอิง

พิมพ์พลอย ณ พานิช. ประวัติวันสำคัญของประเทศไทย. พิมพ์ดี กรุงเทพฯ, กันยายน ๒๕๕๓, หน้า ๖๙-๗๔.

